

Innspill fra Lozanovmetoden v/ Lisa Hartmark

Et lite historisk tilbakeblikk

Undervisningen av voksne innvandrere er ikke et nytt felt selv om det kan oppfattes slik av mange. Vi snakker om et felt som har eksistert i 40 år! Undertegnede har en perm med rundskriv fra hvert år i perioden 1975-1988. Det er et interessant materiale som viser at det ble tenkt mange kloke tanker allerede på 70-tallet, men disse tankene ble ikke fulgt opp.

Det ble skrevet interessante rundskriv som var langt fra den virkeligheten for de av oss som jobbet i feltet den gangen. Her er et eksempel fra 1975 som omhandler **mål for undervisningen**:

Undervisningen skal gi den grunnleggende innføring i norsk språk og samfunnsforhold som den enkelte har behov for i yrke og fritid for best mulig å kunne finne seg til rette i vårt samfunn. Hovedvekten bør legges på utvikling av taleferdighet og evnen til å forstå norsk dagligtale. Normalt vil også deltakerne ha behov for å utvikle lese- og skriveferdighet. Men på dette trinnet bør det legges større vekt på kommunikasjonseffekten enn på grammatisk korrekthet. Førts på et senere tidspunkt vil grammatikk og skriftlig arbeid kunne få større plass i undervisningen i samsvar med deltakernes behov. Deltakernes morsmålsbakgrunn og behov må være avgjørende av valg av undervisningsopplegg, metodikk og læremidler.

Det ble ikke slik i kommunene. Opplæring og veiledning av lærere sviktet for å kunne nå målet om utvikling av deltakernes taleferdigheter. Det fantes etter hvert kun noen få lærebøker. Lærerne fulgte læreboka side for side. Det var vekt på grammatikk og riktig bruk av verbtider. Undertegnede som reiste rundt i Norge på 90- tallet var vitne til mye bøyning av verb og adjektiv og at mange innvandrere ikke var i stand til å snakke enkel dagligtale for fokuset på skriftlighet var så stort.

Undertegnede startet med en gruppe analfabeter i 1978 før det fantes noe undervisningsmaterieil for denne gruppa. Opplæring av lærere manglet også. Vi snakker om et felt som gjennom historien har vært lite prioritert med mangel på forskning og evalueringer av resultater og med fokus på språkteori og antall timer.

Noen sentrale utfordringer i dagens opplæring:

- Norskopplæringen for voksne innvandrere har et delt ansvar på ulike områder; administrativt, faglig, økonomisk og praktisk gjennomføring. De involverte partene er: Barne, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD), Nasjonalt fagorgan for kompetansepolitikk (VOX) og Inkluderings- og mangfoldsdirektoratet (IMDI), fylkeskommunene og kommunene. Det kan lett bli ansvarspulverisering med mange aktører som har ansvar.
- Rett til norskopplæring er basert på rettigheter man har fått til opphold i Norge gjennom Utlendingsloven og ikke om man har et personnummer som i Sverige.
- Norskopplæringen for voksne innvandrere er underlagt Introduksjonsloven og segregert fra videregående- og grunnskoleopplæring av voksne som er underlagt Opplæringsloven.
- **Målet** for norskopplæringen for voksne innvandrere innenfor Introduksjonsloven er: arbeid eller videre utdanning.
I praksis er målet for norskopplæringen i dag: antallet som gjennomfører en norsk muntlig og skriftlig prøve på ulike nivåer.
- Norskopplæringen for voksne innvandrere i kommunene får statlig støtte. Det er snakk om beløp i milliardklassen, men det er ingen krav til synliggjøring av effekten av opplæringen. Flertallet av deltakerne omfattes ikke av retten til introduksjonsprogram slik at vi ikke vet antallet som når målet om arbeid eller videre utdanning etter gjennomført norskopplæring. Vi vet kun resultatene til mindretallet som er "introdeltakere" innenfor NIR systemet.

- Vi har PISA undersøkelser innen for skolesystemet, men norskopplæringen for voksne innvandrere omfattes ikke av noen form for evalueringssystem. Det finnes kun en statistikk over antall som tar muntlig og skriftlig eksamen.
- Det har vært fokus på antall timer i norskopplæringen. Det har vært og er fortsatt en oppfatning om at man må ha mange timer i norsk for å kunne lære språket. Det har ikke vært og er fortsatt ikke fokus på *kvalitet i undervisningen*. Mange kan sitte og “drømme” i timene uten å få noen læringseffekt. Det er flere eksempler på voksne innvandrere som har brukt opp sine rettigheter til norskopplæringen, men som ikke kan snakke tilstrekkelig norsk for arbeid eller oppfølging av barn i skole og barnehage.
- Det har *aldri vært fokus på motivasjon og læringsglede* for å imøtekomme de barrierene mange opplever i møte med et nytt språk og kultur.
- Det har heller ikke vært fokus på at undervisningen bør ha en helseeffekt for målgruppa.
- Den siste forskningen om norskopplæring for innvandrere “Bedre norskopplæring” var på slutten av 90- tallet med en sluttrapport i 2001 av Perly Norberg Folstad.
- Det er ingen norsk forskning om undervisning av analfabeter i Norge. Det er derfor ingen norsk forskning som danner bakgrunn for undervisningsmetoder av analfabeter. Det har vært mye “prøving og feiling” med hensyn til denne målgruppa i Norge.
- Det finnes ikke statistikk over analfabeter i Norge.
- Det er svært mange utfordringer innenfor dette undervisningsområdet og to utvalg (Mangfold og mestring samt Integreringsutvalget) har foreslått en reform, men **ingenting** har skjedd eller skjer med nye reformer.
- Det forventes at voksne innvandrere skal lykkes med norskopplæringen, men samtidig mangler det rammebetingelser som blant annet en nasjonal norm for minimums antall norsktimer i uka, antall elever i klassene i tillegg til krav til en minimumskompetanse hos lærerne. I mange kommuner er det økonomien som avgjør antall elever i klassen og ingen faglig vurdering. Det kan for eksempel være 25 elever i en klasse. Dette er uproblematisk for å lære matematikk eller andre fag, men svært problematisk å lære å snakke et språk med mindre enn 2 minutter på hver elev til å snakke i løpet av en skoletime på 45 minutter.
- Det mangler faglige nettverk for denne undervisningen.
- Karriereveiledning er svært mangelfull i mange kommuner.

Behov for paradigmeskifte fra integrering til inkluderingspolitikk

Både nyankomne innvandrere og lengeboende innvandrere representerer et **MANGFOLD** med ulik sosial bakgrunn fra hjemlandet, ulik etnisitet og ulik utdanningsbakgrunn. Det som skiller disse to gruppene er botid i Norge og eventuelt norsk statsborgerskap samt rettigheter til norskopplæring.

Det er et større antall av innvandrere som har liten skolebakgrunn enn man finner i den etniske norske befolkning hvor nærmere 100 % har minimum 9 års obligatorisk skolebakgrunn. I innvandrergruppene kan vi oppleve alt fra 0 år til gjennomført universitetsbakgrunn. Vi kan også oppleve at skolebakgrunnen bare er 3-4 år avbrutt av krig eller sosial nød. Det er svært få (om ingen) i Norge som har 3- 4 års skolebakgrunn (forbehold om avbrutt skole gang pga. psykisk/fysisk funksjonshemming - vet ikke nok om dette) Da det ikke finnes statistikker i Norge over antall analfabeter, er det vanskelig å frambringe et tallmateriale.

Det er derimot mulig å få tallmateriale om innvandrere som er sosialklienter, fordi de ikke blir regnet som “formidlingsklare” av NAV for jobb. I noen av de vestlige bydelene i Oslo er opp til 60 % av innvandrerne sosialklienter, fordi de snakker for dårlig norsk. Det er et sentralt spørsmål om dette er en bærekraftig utvikling. Vi er i ferd med å skape et “utenforskap” til arbeidslivet hvor etnisitet og mangel på adekvat kvalifisering spiller en stadig større rolle. I denne sammenheng er det derfor

viktig å se på de utfordringene som er knyttet til opplæring av både nyankomne innvandrere og lengeboende innvandrere med og uten norsk statsborgerskap.

Da introduksjonsordningen ble til for 10 år siden, var det fortsatt behov for ukvalifisert arbeidskraft. I dag er det vanskelig å få tilgang til arbeidsmarkedet uten kvalifikasjoner. I dag er det behov for håndverkere, utdanningspersonell, teknisk personell og helsearbeidere. En av utfordringene i framtiden er å *inkludere* flere innvandrere på en god måte innenfor disse fagområdene. Hvorfor er det for eksempel så få rektorer og allmennlærere med innvandrerbakgrunn i skolen? Vi har i alle år basert oss på en integreringspolitikk. Spørsmålet er om ikke tiden er inne til å endre dette til en **inkluderingspolitikk**.

Mange innvandrere har bodd her i snart 40 år. Det finnes både annen og tredje generasjons barn med svært liten tilknytting til foreldrenes eller besteforeldrenes hjemland. Mange er også norske statsborgere. Det gir liten mening å snakke om at norske statsborgere skal integrere seg i Norge. Både nyankomne og lengeboende innvandrere som begge representerer *mangfold* vil ha behov for å bli *inkludert i samfunnet* med både like og ulike strategier og verktøy for *inkludering*. Det er ikke bare innvandrere som har behov for en inkluderingspolitikk. Det er også flere grupper i Norge som har ulike former for "funksjonshemming" som havner i "utenforskap" med hensyn til tilgang til arbeidslivet. Det er trolig behov for å se på hvordan man kan sikre flere grupper plikter og rettigheter til "inkluderende muligheter" i samfunnet. Vi må også se på strukturelle forhold i vårt samfunn som forsterker "utenforskap". Disse strukturelle forholdene starter tidlig i livet der flere barn og unge har opplevd å bli tatt ut av felleskapet for å få tilpasset støtteopplegg, mens opplegg for inkludering i felleskapet ofte har vært fraværende. Samfunnet utvikler seg raskt på flere områder. Spørsmålet er om denne utviklingen inkluderer flertallet eller om en stadig større gruppe havner i "utenforskap".

Når det gjelder nyankomne innvandrere er Introduksjonsordningen fortsatt et godt verktøy, men det er behov for store endringer innenfor denne "verktøykassa". Det tar generelt for lang tid i dag med "basis opplæringen" i norsk. Mange innvandrere har ulike behov, men selv om det lages individuelle planer, får mange de samme tiltakene. Spørsmålet er hvorfor er det så lite mangfold i metodeverktøy for opplæring av innvandrere? Det er også behov for *forkurs til ulike utdanningsløp*. Spørsmålet er om ikke disse burde inkluderes innenfor introduksjonsordningen og voksenopplæringen for alle grupper.

"Jobbsjansen" er et annet tiltak som rettes mot lengeboende innvandrere. Det er mye bra i tiltaket, men det har vært liten vilje til å se på hva som er effekten av tiltakene. Flere innvandrere kommer i jobb, men er dette kortvarige jobber eller er det jobber som vil være trygge og gi familiene nok inntektsgrunnlag? Det er mange spørsmål rundt de ulike ordningene vi har i dag, men det viktigste er om de skaper inkludering eller om de er med på å forsterke konturene av et økende "utenforskap" av ulike grupper i samfunnet.

Vi trenger å se mer på hvordan vi jobber med inkludering av nyankomne og lengeboende innvandrere. Det er behov for å se mer på de strukturelle forholdene og tiltakene som disse gruppene omfattes av. Det vil være behov for både like og ulike tiltak, men i praksis skiller vi disse gruppene ut fra botid og ikke ut fra deres behov.

Det er ikke bare innvandrere som har behov for et introduksjonsprogram for deltakelse i arbeid og utdanning. NAV og utdanningsmyndighetene har mange gode verktøy, men de strukturelle reglene er ofte et hinder på flere områder. Det er også et spørsmål om arbeidslinja har fått en så stor plass slik at man ikke har sett betydningen av sosial deltakelse i samfunnslivet som en arena for inkludering. Det er stadig flere unge mennesker som føler seg utenfor. Spørsmålet er om skolen har blitt en arena for konkurranse om hvem som er best mer enn en arena for kunnskapsutvikling for alle. Det er en farlig utvikling at unge mennesker føler seg utenfor og at noen tiltrekkes av voldelige organisasjoner eller aktiviteter som har fokus på terror og vold. Det er mange områder man trenger å

se nærmere på og stille spørsmål om man ikke trenger nye løsninger da de “gamle veiene har grodd igjen”. Det nytter ikke å gjøre mer av det som ikke fungerer godt.

Behovet for en ny organisering av språkopplæringen for innvandrere

Språkopplæringen er bare ett område innenfor vårt opplæringssystem, men ikke et ubetydelig område. Språk danner fundamentet for kommunikasjon og er viktig for alle. I dagens Norge hører vi mange språk i vår hverdag. Det er ikke gitt at alle med innvandrerbakgrunn behersker norsk selv om mange har hatt lang botid i landet. Mange opplever daglige frustrasjoner, fordi de ikke forstår innholdet i kommunikasjonen. På sikt er dette en lite ønsket utvikling i et samfunn og kan være med å skape ulike parallelle samfunn basert på språktilhørighet. En slik utvikling kan føre til splid mellom grupper da kommunikasjonen mellom dem lett bryter sammen. Norge er også et lite språk i global sammenheng, og mange voksne kan føle at de klarer seg godt med engelsk. I et mindretall av butikker og restauranter i Oslo har engelsk i noen grad blitt et kommunikasjonsspråk allerede. Hvis vi ønsker å bevare vårt språk, må det være en god politikk for dette. Vi kan spørre om det ikke mangler en bedre inkluderingspolitikk der språk er et viktig element. Arbeidsinnvandrere er ikke inkludert med rettigheter for en basis opplæring i norsk. Norskopplæringen for innvandrere blir gitt ut fra rettigheter i Utlendingsloven og ikke ut fra ulike behov den enkelte har for norskopplæring. Framtiden ville trenge en bedre organisering av norskopplæringen for innvandrere enn i dag. Den er segregert fra nordmenn og segregert fra all annen undervisning og veiledningsansvaret er langt fra der hvor undervisningen finner sted.

Det bør diskuteres om det ikke bør være en opplæringsavdeling for nyankomne barn og voksne i framtiden. Vi må i større grad se hva som er *effektive virkemidler for inkludering av nyankomne i vårt samfunn*. Ansvar for dette bør være *nærmere kommunene der undervisningen foregår og arbeidslivet finnes*. Det brukes for mye midler i dag på organiseringsformer som har begrenset effekt, fordi vi ikke får systematisert erfaringene lokalt og dermed bidrar til manglende kompetanseutvikling lokalt på flere områder.

En inkluderingspolitikk bør ha hele den nyankomne familien som utgangspunkt med introduksjonsprogram for både barn og voksne. En løsning kunne være at veilednings- og opplæringsansvaret var koplet til for eksempel fylkeskommunene da fylkeskommunene sitter på mye viktig lokal kompetanse om kommunene i sin region i tillegg til at de har en administrativ kompetanse. I tillegg bør det vurderes å opprette nettverkskommuner knyttet til karrieresentrene da råd og veiledning bør være sentrale virkemidler for nyankomne. Det finnes karrieresentre i nesten alle fylker. Man kunne begynne med noen forsøksordninger samt kompetanseutviklingsprogrammer for dette. Noen systemer og institusjoner vi har i dag bør nedlegges da tiden har endret seg og behovene for disse ikke lenger er nødvendige slik de var tidligere.

I tillegg bør vi ha *en opplæringsavdeling for lengeboende innvandrere* som har behov for adekvate tiltak for inkludering i samfunnet. Spørsmålet er hva trenger lengeboende som kan være felles med nyankomne og hva trenger de som vil være spesifikke tiltak for å kunne nå målet om arbeide og/eller mer utdanning. Karriereveiledning vil for eksempel trolig være et sentralt tiltak for denne gruppen også. Utfordringen vil være å *få til bedre mangfold av tiltak som gir resultater da gruppene er så mangfoldige*. Midlene finnes, men det bør være en forskyving av midlene fra statlig administrasjon til lokale kompetanseutviklingsprogrammer for både lærere og deltakere som gavner målgruppene det gjelder. Fokuset MÅ være på resultater for både nyankomne og lengeboende og ikke på antall eller gjennomførte timer i norskopplæringen. I dag er det for lite tydelighet på hva som er målet med opplæringen. I framtiden bør det være større samsvar med målet og virkemidlene som brukes for å få måloppnåelse. Hvis målet er bedre muntlig kompetanse, så må tiltaket ha verktøy som fremmer muntlig kommunikasjon. Hvis målet er bedre skriftlig kompetanse så må tiltaket ha

verktøy for å nå dette målet. Hvis målet er bedre arbeidslivskunnskap, så må tiltaket ha virkemidler som arbeidslivspraksis og andre arbeidsrettede tiltak. Det bør være opplæring med resultatrettet arbeid i fokus.

Språkopplæring

I Norge og i mange land har språkopplæringen vært basert på språkteorier. I undervisningen har det ofte vært fokus på grammatikk og pugging av riktige setningsstrukturer og uttale. Referer i denne sammenheng til et utdrag fra artikkel i Aftenposten 05.juni 2012 av Erik Rustad Markussen, elev v/ Lillestrøm vgs. *“ Vi må lære å snakke først”*

Kan for lite muntlig

“Selv har jeg deltatt i tyskopplæringen i fem år. Jeg har alltid vært motivert or faget, og likt følelsen av å kunne formulere meg på et annet språk enn norsk og engelsk. Jeg har jobbet iherdig med alt fra kasusbøying til løst sammensatte verb, og har hatt høy måloppnåelse. Derfor var det svært forunderlig da jeg på ferie i Tyskland stod på München lufthavn uten anelse om hvordan jeg skulle klare å bestille meg en hamburger. Etter flere nølende sekunder, måtte jeg ty til den trygge engelske varianten. Dette fikk meg til å tenke over hvor stusselig lite tysk jeg egentlig behersker. Ordforrådet er greit, og de grammatiske kunnskapene gode, men hvilken verdi har det, når jeg ikke klarer å uttrykke meg muntlig? Dette er et spørsmål som i hvert fall har fått meg til å se skeptisk på hvordan undervisningen i annet fremmedspråk gjennomføres i dag, ytterst få føler de behersker språket og de aller færreste kan benytte seg av det muntlig. Hva er vitsen med å bruke utallige timer gjennom flere år på å terpe grammatikk? Jeg forstår at man må kunne grunnleggende grammatikk for å beherske et fremmedspråk, men etter min mening legges det for mye fokus på dette. Grammatikk er kjedelig for den gjennomsnittlige elev , og er langt fra engasjerende.

<http://www.aftenposten.no/meninger/Vi-ma-kunne-snakke-forst-6843253.html>

Dette er en svært god beskrivelse av opplevd tyskundervisning. Undertegnede er utdannet fransk lærer fra Universitetet i Oslo. Det er et tankekors at så få i skolen velger fransk. Det er også slik at blant de som har fransk kan svært få snakke fransk dagligtale. Fokuset på grammatikk har vært svært dominerende, og lærebøkene har ofte vært kjedelige og ikke fremmet muntlig kompetanse.

Undertegnede har jobbet i mange år som norsklærer for innvandrere og vært rektor på et voksenopplæringssenter. Undertegnede har undervist deltakere med 0 år skole til universitetseksamen fra hjemlandet. Norskopplæringen for innvandrere har i stor grad videreført tradisjonen med vekt på grammatikk og riktig uttale. Mange deltakere lærer for eksempel først å snakke i presens i den mer tradisjonelle opplæringen. Det kan ta lang tid før de får kjennskap til andre verbtider. Dette er med på å hindre en naturlig språkutvikling der alle verbtider må brukes med en gang for å kunne kommunisere naturlig. Det har også vært slik at man skulle “pugge” hva man skulle si i ulike situasjoner. Aktiv kunnskapstilegnelse er i sterkt fokus. Husker eksempler fra lærebøker med hva man skulle si hos legen, men legen har ikke gått på norskkurs og vet ikke hvilke ord som brukes der! Dette er noe av utfordringene i norskopplæringen og rammer spesielt de med ingen eller lite skolebakgrunn. De har INGEN basisforståelse i grammatikk fra eget språk. De har ofte lite motivasjon for å huske ord og uttrykk som ikke har mening for dem og som ikke engasjerer dem. Viser til hjerneforsker Per Brodal som viser til at hjernen husker bedre når kunnskapen er meningsfull for deltakeren. Spørsmålet er også om språkopplæring med basis i aktiv innlæring er riktig når vi snakker om språktilegnelse. Vi vet hvordan barn lærer språk med basis i passiv språkinnlæring. Har man forsket på dette når det gjelder for eksempel voksne med liten skolebakgrunn eller voksne som skal lære et nytt språk?

Lozanovmetoden på norsk (suggestopedi)

Fokus på resultater

Gjennom 30-40 år har undertegnede sett at mange mennesker som kommer til Norge havner i et "utenforskap". Mange har både gått på norskkurs og bodd i landet i mange år, men snakker ikke norsk godt nok verken for å kunne få jobb eller følge opp sine barn på skole og i fritid. Det er en alvorlig utvikling at stadig flere innvandrere blir sosialklienter. Det er ikke en bærekraftig utvikling for vårt samfunn. Vi trenger et *større mangfold av metoder* fordi MANGE MENNESKER SOM KOMMER TIL NORGE HAR MANGELFULL UTDANNING ELLER INGEN SKOLEGANG. Undertegnede har sett i mange år at den tradisjonelle norskopplæringen er for teoretisk for disse gruppene. De klarer ikke å lære med fokus på grammatikk og pugging. Resultatene har ikke vært gode for flere grupper. Dette så undertegnede allerede som lærer og rektor innenfor voksenopplæringen på 90 – tallet. Dette er bakgrunnen for at undertegnede i samarbeid med kollega Barbro Thorvaldsen startet med Lozanovmetoden(suggestopedi). Metoden kan vise til svært gode resultater i språkopplæringen for mange grupper, ikke bare for de med lite skolebakgrunn. Vi har vært opptatt av resultater i arbeidet, og vi som lærere har selv vært overrasket over at vi har fått resultater som vi tidligere ikke klarte å oppnå.

Her er eksempler på noen resultater som er oppnådd:

- 17 av 18 arbeidsinnvandrere fra Spania klarte eksempeltesten for Norskprøve 2 skriftlig og muntlig etter 64 timer norskopplæring i juni 2013 i Oslo. De fikk alle jobb i et privat firma. De kunne ikke snakke norsk før de kom til Norge.
- Innvandrere med akademisk bakgrunn klarte Norskprøve 2 (i dag prøve som måler A2 nivå) etter 21/2 måneders kurs i Norge. Et opplegg i 2012 i Oslo AOF. Flertallet av deltakerne kom raskt i jobb. Det finnes en video om dette som kan vises om vi får tillatelse av deltakerne. Viser videoen på alle begynnerkursene i metoden i hele Norge.
- Flertallet av **somaliske kvinner** med gjennomsnittlig 4 års skolebakgrunn på et kurs i Bydel Alna tok norskprøve 2 muntlig (prøve som måler A2 nivået) etter 4 måneders kurs. Flere gikk videre og tok mer utdanning eller ble overført til praksisplass i NAV. Det er laget en kort reportasje om dette i NRK Østlandssendingen)
<http://www.suggestopedi.no/2013/05/04/deltakerevalueringer/>
- **Analfabeter** fikk kursbevis for Norskprøve 1 (prøve som er under A1 nivå) i et EU prosjekt i Bydel Alna. Etter kurset på **7 uker** kunne de snakke noe norsk med et begrenset ordforråd. Se evalueringsrapport. <http://www.suggestopedi.no/2013/05/04/deltakerevalueringer/>
- **Analfabeter** knekte lesekode på **7 uker** i et EU prosjekt i Bydel Alna. Nå kan de lese for barna sine og lese enkel informasjon. Se rapport om dette.
<http://www.suggestopedi.no/2013/05/15/alfaundervisning/>
- **NAV kommune** Bydel Søndre Nordstrand og Bydel Bjerke har vært så fornøyd med suggestopedi som metode i undervisningen at de begge har forlenget kontrakten med kollega Barbro Thorvaldsen. De har opplevd at innvandrere har fått resultater som de ikke fikk tidligere med "tradisjonelle" opplegg. Et prosjekt i bydelene i Groruddalen har i 2015 inngått en kontrakt med kollega Barbro Thorvaldsen. Ny forespørsel om kontrakt med Søndre Nordstrand er sendt kollega Barbro Thorvaldsen pr. juni 2015.
- **I januar 2015** startet et norskkurs med suggestopedimetoden ved Bodø voksenopplæring. 3 utdannede lærere jobber der og startet opp. De kunne vise til at elevene begynte å snakke norsk etter bare 3 uker og at igjen i en annen klasse med tradisjonell undervisning klarte å snakke noe norsk etter så kort tid.

- **Kommuner i Norge** bekrefter at de har fått resultater med Lozanovmetoden (suggestopedi) som de ikke fikk tidligere. På en bosettingskonferanse i Oslo i juni 2015 ble det henstilt fra noen kommuner / bydeler om at det må tas kontakt med politikere i forhold til å få Lozanovmetoden (suggestopedi) implementert som del av et tilbud i norskopplæringen.

Hva er målet med Lozanovmetoden (suggestopedi)?

Lozanovmetoden som også kalles suggestopedi som kommer av det engelske ordet “suggest” som her betyr tilby eller foreslå og “pedi” som er en forkortelse av ordet pedagogikk, bygger på *helhet og sammenheng*.

Metoden har som hovedmål er å åpne døra til vårt potensial. For å nå målet bruker metoden virkemidler for å gjøre et undervisningsstoff som kan være vanskelig **på så mange ulike måter** at det som skal læres føles så lett, at deltakerne lærer det. Det krever kompetanse hos lærere for å klare dette. Resultatene viser at det er mulig.

Alle mennesker har store evner med hensyn til å lære ny kunnskap, men mennesker er forskjellige og alle er ikke i stand til å lære på den samme måten. Det blir spesielt tydelig når vi ser på gruppen som har ingen eller lite skolebakgrunn fra hjemlandet. De har ofte store utfordringer med å tilegne seg språket da de har ingen bakgrunn i forståelse av grammatikk eller språkoppybygging av eget språk. De har ingen referanserammer slik de med utdanningsbakgrunn fra hjemlandet har. Skal man lykkes med de med lite eller ingen skolebakgrunn må man tilby NOE ANNET SOM ER HELT ULIKT DEN TRADISJONELLE METODEN MANGE BRUKER.

En lærer som deltok på ett av begynnerkursene for lærere har uttrykt veldig godt hvordan metoden virket på vedkommende:

Det er så mye! Jeg har fått bekreftet at denne metoden er tilpasset vår hjerne. Vi har lært på en måte som er naturlig for oss. Alle smarte “triks” vi selv har funnet på som lærer er samlet i et systematisk og helhetlig system. Det er overveldende og fantastisk! Jeg tror ikke det finnes en eneste pedagog, som ønsker det beste for elevene, som ikke ville gått god for denne metoden!”

Dr. Georgi Lozanov som er metodens opphavsmann var psykiater og hjerneforsker *hevdet at det er ikke mengden av stoff som skal læres som er et problem, men hvordan vi organiserer undervisningen for at den optimale læringen skal finne sted. (Suggestopedi- en metode for raskere og mer gledesfylt av Lisa Hartmark, 14.10-2014)*

Han forsket i mange år på hva som gir optimale læringsbetingelser og hans resultater blir stadig bekreftet av nyere hjerneforskning. I Norge har vi opplevd å få støtte av prof. emeritus Per Brodal fra Universitetet i Oslo. I NRK radioprogrammet EKKO 22.mars 2012 forklarer han hvorfor metoden virker. I Ekko har radioreporter Halvdan Bleken har tatt turen til Rosenhof VO avdeling Vahl for å snakke med lærer Astrid Raen og innvandrerkvinner med lite skolebakgrunn som lærte norsk med suggestopedi metoden. I programmet får man høre hvor gode elevene er i norsk etter kort tid.

<http://www.suggestopedi.no/wp-content/uploads/2013/08/NRK-Ekko-suggestopedi.wma>

I Sverige sier hjerneforsker Gunilla Ladberg, fil. Dr. i pedagogik och författare till bland annat böckerna *Tala många språk* och *Den mänskliga hjärnan – en upptäcktsfärd* har uttalt følgende:

”Kanske det bästa sättet att introducera suggestopedin är att betona att ny hjärnforskning talar för den! Skulle vi skapa en skola från noll idag, utifrån de kunskaper vi nu har om hjärnan, så skulle många känna igen sig i suggestopedin”

UNESCO har anbefalt metoden

Metoden er anbefalt av **UNESCO** for følgende grupper:

- **Personer med dysleksi**
- **Analfabeter**
- **Innvandrere (for å gjøre integreringsprosessen lettere)**
- **Fremmedspråkundervisningen i skolen (tysk, fransk, spansk osv.)**

Det finnes en rapport på fransk som har ligget lenge på UNESCOs hjemmeside. Metoden har blitt evaluert av 20 professorer fra hele verden. I rapporten anbefalte UNESCO at det ble opprettet opplæring i metoden og at lærere fikk opplæring i denne. Dr. Lozanov (psykiater, hjerneforsker, kompetanse i pedagogikk og nevrologi) opprinnelig fra Bulgaria som er opphavsmann til metoden.. Etter kommunistenes fall bodde han flere år i Østerrike. Da kommunistene ble klar over suksessen på 80 tallet, ble arbeidet til Dr. Lozanov stoppet. De tok fra ham passet da han skulle reise utenlands og han fikk "husarrest" i 10 år. I denne tiden ble det vanskelig for vesten å få ut informasjon om metoden. Det ble mange myter og mange imitatorer som dukket opp og metoden ble koblet til "superlæring" og "akselerert læring" som var retninger som dukket opp i USA. Det har blitt *skrevet og sagt svært mye useriøst om metoden suggestopedi* som er en metode som kan vise til oppsiktsvekkende resultater når man er utdannet og jobber seriøst.

Dr. Lozanov utdannet ca. 30 trainere i metoden i forskjellige land i verden før sin død i 2012. Undertegnede og kollega Barbro Thorvaldsen er to av disse utdannede trenerne. Undertegnede har i tillegg arbeidet nært sammen med dr. Lozanov gjennom mange år. Trainerne skal blant annet arbeide for spredning av arbeidet. Det foregår mye interessant mange steder, og det er viktig at de personene som driver arbeidet har den rette kompetansen. Norge er at av landene som ligger helt i førerretet med hensyn til utviklingen av arbeidet både med kursing og utdanning av lærere på et høgskolestudium.

Dyslektikere

Dette er en målgruppe som i perioder kan ha opplevd en form for "utenforskap" da mange kanskje ikke klarte å få den hjelpen de hadde behov for i sin skoletid. Dette har sikkert bedret seg de siste årene, men undertegnede kjenner til at flere dyslektikere ikke har deltatt på noen form for språkopplæring. Det er synd hvis deltakere i denne målgruppa ikke skal bli inkludert i språkopplæring. Undertegnede tror at Lozanovmetoden (suggestopedi) kan være "gullnøkler" for dyslektikere. Mange spesialpedagoger har tilbakemeldt at suggestopedi burde være en metode for mange dyslektikere. Undertegnede har opplevd å ha to deltakere med dysleksi på kurs. De tilbakemeldte begge at det var en fantastisk opplevelse. Den ene gikk på et begynnerkurs i suggestopedi for å lære litt portugisisk. Han lærte raskt og var en av de beste på kurset. Det var ingen av de andre deltakerne som tenkte på at han var dyslektiker før han selv fortalte dette på kursets siste dag. Han sa at det var første gang han noen gang hadde lært et fremmedspråk. Det hadde vært en utrolig opplevelse for han.

Den andre var en polsk sykepleier som gikk på norskkurs. Testen vi gjorde på polsk før oppstart ga mistanke om at han hadde dysleksi, men han sa ingenting om dette. På norskkurset var han svært aktiv og ble en av de beste på kurset. Den skriftlige norsktesten hans etter kurset var omtrent feilfri, og han snakket svært godt muntlig. Han var svært overrasket over resultatet og fortalte ikke undertegnede at han var dyslektiker før mange uker etter avsluttet kurs. Han forstod ikke selv hvorfor resultatene var så gode.

Litt om virkemidler i Lozanovmetoden (suggestopedi)

Man kan stille spørsmålet hvorfor resultatene er så gode når man bruker Lozanovmetoden på den riktige måten. En forutsetning er at lærere må ha videreutdanning i metoden og ha materiell som er tilpasset den suggestopediske metoden.

En annen forutsetning er at lærerne bruker alle de virkemidlene som kjennetegner metoden. Det er ikke enkeltelementer som gir de gode resultatene, men det er "helheten" som tilsammen skaper et læringsklima som får deltakerne til å prestere utover hva de selv trodde var mulig. Denne "helheten" består av en rekke elementer som gir en inkluderende læringsarena for deltakerne. Mange suggestopedilærere peker på at denne metoden også har en helseeffekt på deltakerne. De opplever ofte at samholdet i gruppa blir stort og at deltakerne hjelper hverandre og knytter vennskapsbånd. Dr. Lozanov har alltid hevdet at dette er en sideeffekt når man bruker metoden på riktig måte.

"Metoden favner det store læringspotensialet vi alle har, og strekker seg mot å utnytte hele menneskets læringskapasitet. Da jeg har videreutdannet meg i metoden og brukt den i min undervisning, har jeg erfart at suggestopedi som metode også har hatt en positiv helsegevinst for mine elever.» Karriereveileder Jan Ekhorn, Karrieresenteret i Lofoten.

Lærere i suggestopedi legger ikke vekt på at deltakerne skal lære så mye. Vektleggingen ligger på at deltakerne skal oppnå motivasjon og læringsglede for å nå gode resultater. Det blir heller ikke fokusert på resultater, men *lærerens forventninger* om at elevene skal lykkes er viktig i suggestopedi.

Dette er en av årsakene til at man anbefaler testing av elever før oppstart med suggestopedi metoden og den samme testen etter kursets slutt slik at deltakerne selv kan se hvilket læringsutbytte kurset har gitt. Det kan man kun måle med testing før og etter kursslutt.

Her er en liten historie om betydningen av lærerens forventninger til elevene:

En ung gutt på 10-12 år med fiolin stod på toget og snakket med en kamerat. Kameraten spurte hvordan det gikk med spillingen. Gutten med fiolinen svarte at han var så fornøyd med læreren, fordi læreren forventet at gutten skulle lykkes. Gutten sa at han aldri hadde hatt en slik god lærer tidligere og at han skulle ønske at læreren på skolen var likedan.

Dette lille eksempelet forteller en viktig ting. Gutten ble inspirert og trivdes så godt fordi læreren forventet resultater av han. Dette igjen ga gutten motivasjon til å arbeide med musikken. Alle mennesker som skal yte noe, har behov for å vite at noen tror på dem. Vi ser dette viktige psykologiske aspektet spesielt tydelig i kunst, idrett og musikk, men det er viktig innenfor all læring. Det er selvsagt mange lærere i den norske skolen som har forventninger til sine elever, men det er ikke alltid at elevene føler det er slik. Det er et viktig element for både barn og voksne å oppleve at noen tror de kan nå sine mål. I suggestopedi har dette stor betydning.

**Dr. Lozanov stiller spørsmålet:
Hvordan kan vi lykkes med gode
resultater hvis vi ikke tror at vi
kan oppnå dem?**

Flere virkemidler i metoden

Et annet viktig element i Lozanovmetoden er betydningen av *passiv læring* for å kunne bruke kunnskapene aktivt. Dette er et stort skille mellom den mer tradisjonelle opplæringen og Lozanovmetoden. Små barn må ha en stor mengde passiv kunnskap før de kan begynne å snakke sitt eget morsmål. Dr. Lozanov mener at det er noe av de samme prosessene for voksne som skal lære et nytt språk. De må ha et stort passivt ordforråd for å kunne bruke språket på ulike måter uten at det blir et "papegøye-språk" hvor de må huske hva setningene skal være. Man skal få så mye passiv kunnskap at elevene kan lage sine egne setninger basert på sine egne kunnskaper. Lozanovmetoden bruker lange tekster for at deltakerne skal hindres i å lære stoffet utenat. I tillegg er tekstene oversatt til deltakernes språk slik at de forstår innholdet. Dette letter språkinnlæringen og all tid kan brukes på kommunikasjon på norsk. Dette er svært effektiviserende i språkopplæringen. Man bruker ikke noe tid på å finne ut hva ord betyr som er kjedelig for både lærer og elever. De somaliske kvinnene på et norskkurs i Alna bydel lovpriste oversettelsene og sa de bidro sterkt til den raske progresjonen de hadde. Tekstene i en suggestopedisk lærebok er hovedsakelig basert på dialoger. Språket brukes i en naturlig talemåte med alle verbets tider fra starten av. Det er en sammenhengende historie med et persongalleri som skal vekke deltakernes interesse for stoffet. Innholdet skal ha overraskende elementer og være så interessant at deltakerne ser fram til hvert nytt teksthefte.

En suggestopedisk lærebok som er laget som teksthefter er forskjellig fra dagens lærebøker da de er skrevet på en spesiell måte med uthevede ord og uttrykk og grammatikken integrert i heftene. Det er lagt vekk på estetikk og kunst og at heftene er vakre.

Tekstheftene har kunst som illustrasjoner. Det er brukt mest norsk kunst slik at norsk kunst kan bli kjent for innvandrere. Hvorfor skal vi ikke innvandrere få del i den kulturelle "skolesekken" og få kjennskap til viktige kunstnere i vårt land? Vi har også forfattet noen egenproduserte sanger som reflekterer innlæringsstoffet kombinert med norske sanger fra vår kulturarv. Innholdet i tekstboka har vi ønsket skal avspeile "den norske sjelen". Man skal få innsikt i den norske væremåten og det som kjennetegner det norske i møte med den som er innvandrer. Vårt mål har vært å se det norske både "innenfra og utenfra". Vi har dessuten ønsket å ha et fokus på "et dobbelt plan" som gjelder i møte med mennesker fra ulike kulturer. Noen reiser fra noe til noe, men vi alle er på en reise i livet på en eller annen måte hvor vi ser framover og bakover i livet på samme tid. Tittelen på tekstheftene er "Den lange reisen" med foreløpig 4 kapitler, men ferdigstilling av hefte nr. 5 er under arbeid.

Bruk av *fiktive roller* for både lærer og elev er også et virkemiddel som er svært forskjellig fra norskopplæringen i mer tradisjonell forstand. I suggestopedi velger man seg en rolle hvor man presenterer seg selv og en "fiktiv" familie fordi en undervisning **ikke** skal bli så privat. Hvorfor skal man fortelle om seg selv og sin egen familie i en språkopplæring? I sitt eget liv opplever man ikke så mye i hverdagen. Det blir et begrensende språk om man hver dag bare skal snakke om hverdagssysler som å handle, lage mat, gå på besøk, gå på kino, etc. Tenk hvor befriende det kan være å "reise" til Paris for å kjøpe seg en is! Mange flyktninger og innvandrere liker veldig godt at det ikke fokuseres på deres egen familie. Mange ønsker ikke å snakke om sitt privatliv. Noen har faktisk flyktet og er redde for sin familie i hjemlandet.

Læreren skaper en ny fiktiv historie. Læreren har en ny rolle og kan for eksempel være en filmregissør som skal lage en "film" der deltakerne skal være aktører og må derfor velge nye roller, yrker og bosteder i landet. Det er en morsom måte å starte på. Det blir mye humor og latter i starten og mange velger yrker og nye identiteter som er fjernt fra deres daglige liv. Poenget er at de skal få praktisere språkkunnskaper rundt det personlige domene samtidig som det tas hensyn til at de ikke skal være så private. Vi får stadig tilbakemeldinger om hvor befriende et slikt opplegg virker og hvor lett det er å snakke når man kan være "en annen". På et norskkurs velger deltakerne norske navn. Ikke fordi de skal bli "norske", men fordi de skal lære hva som brukes som fornavn i Norge og i

tillegg er det en fantastisk god øvelse i lyder som bruk av æ, ø, y i navn som Bjørn, Yngve, Synnøve, etc. Innvandrere avhengig av nasjonalitet kan ha ulike fonetikk utfordringer og med navn får man øvd på norske lyder mange ganger om dagen uten kjedelig pugging.

Latter og glede har en viktig funksjon som gjør at deltakerne slapper av og i en avslappet situasjon absorberer de lettere ny kunnskap. Selv om læringstrykket er svært stort i suggestopedi, opplever aldri deltakerne stress. De uttrykker stadig hvor fort tiden går. De somaliske kvinnene i Alna sa alltid at de nettopp var kommet da kurset var slutt for dagen. De kunne ikke forstå at timene hadde gått så fort!

Det er for mye å skrive om alle virkemidlene i Lozanovmetoden, men undertegnede vil bare kort oppsummere andre virkemidler som brukes i tillegg til forventninger til elevene, bruk av passiv læring, teksthefter med dialoger og parallell oversettelser, integrert grammatikk, kunst og kulturelle uttrykk, bruk av fiktive roller, latter og humor.

- Bruk av perifer persepsjon i form av plakater med grammatikk utformet av kunstnere
- Mange ulike aktiviteter knyttet til historien i tekstheftene
- Spill og konkurranser
- Musikk- lesing av tekster til klassisk musikk
- Korlesing
- Bevegelser
- Sanger, både pedagogiske og andre
- Humor og glede
- Aktive elever i timene
- Fantasihistorier
- Kunnskaper i en helhet og sammenheng

Bruk av ulike virkemidler som passiv læring, utvalgt musikk, pedagogiske sanger, pedagogiske spill, aktiviteter, estetikk, rollespill, osv. er med på å skape variasjoner og gjør at hjernen er mottakelig for større læringsmengde enn når den skal forholde seg til pugging av et lærestoff. *Vi lærer mer når vi er avslappet og trives enn når det er angst og stress i læringssituasjonen. Når kunst, musikk, pedagogiske sanger og andre aktiviteter er så sterkt integrert i metoden, så blir også den "kulturelle skolesekken" en realitet.* Språkopplæring handler om noe mer enn å bare kunne snakke et nytt språk. Det handler også om å bli kjent med det landet og de kunstneriske uttrykk og kulturelle kodene som særpreger det landet hvor språket snakkes. Det viktigste blir ikke å kunne gjenta det som læreren forventer fra læreboka, men at deltakeren står overfor et større valg av mulige uttrykksformer i sin kommunikasjon.

"Elevane ser ut til å like metoden godt. Dei er positive og liker den humoristiske tonen vi har i klassen. De er aktive og tilegnar seg norskkunnskapane svært fort. Vi har aldri opplevd at elevane "kjeder seg" eller "går lei".... Det er truleg takka være at metoden skapar veldig varierte timar og at det er "driv" over det vi gjer! Mange av elevane skryter av opplegget og seier det er det beste språkkurset det nokon gong har deltaka på (fra boka " Dette er en ny verden for meg" Perly Folstad Norberg og Kitty Lyngnes, tapir akademisk forlag 2008)

Noen kommentarer fra deltakere på norskkurs

Her er tilbakemeldinger fra somaliske kvinner med lite skolebakgrunn på et norskkurs i Bydel Alna:

- Jeg er veldig fornøyd. Jeg vil gjerne ha mer.

- Ja, jeg er fornøyd. Jeg vil ha mer av dette. 5 dager i uka.
- Jeg har lært mer enn jeg trodde.
- Mye mer enn mine forventninger på forhånd.
- Kurset er veldig forskjellig fra andre norskkurs. Jeg trodde aldri jeg kunne lære norsk tidligere. Men nå vet jeg at jeg har lært norsk og kan snakke språket.
- Mer enn mine forventninger på forhånd.
- Har kommet langt.
- Mye mer enn mine forventninger.
- Jeg er bedre.
- Jeg er blitt bedre enn jeg trodde.
- Jeg har fått med meg masse kunnskap.

Her er noen tilbakemeldinger fra voksne deltakere i Skien. Læreren spurte etter negative kommentarer, men det var ingen som hadde noen. Det eneste er at det mangler noen oversettelser: De bruker sine fiktive navn:

- **Hans** (iransk kurder, 17 år): Det er mye fortere og lettere å lære på denne måten.
- **Synnøve** (kvinne fra Mexico, 38 år): Det er ikke kjedelig fordi det så mye kreativitet. Grappa snakker sammen om så mye morsomt og interessant. Jeg tror denne metoden er bra for alle sammen. Bra med mye fantasi, jeg tenker annerledes.
- **Kari** (iransk kurder, 43 år, har tidligere gått i tradisjonell gruppe i 6 mnd.): Veldig bra! Jeg forstår mer nå!
- **Marie** (kvinne fra Filippinene, 36 år): Jeg synes det er gøy og spennende å lære norsk. Det hjelper å ha norske navn og yrker, ny identitet.
- **Sara** (kvinne fra Iran, 54 år): Jeg synes det er fantastisk, men har ikke oversettelse på persisk, bare dari. Det er litt vanskelig.
- **Ingeborg** (kvinne fra Kenya, 31 år): Å lære å snakke først er en god plattform å bygge videre på. I dialogen er det så mange ord fra dagliglivet som vi trenger.

Tilbakemeldinger fra **alfa-elever** i bydel Alna som knakk lesekode på 7 uker og der alle minus en deltaker oppnådde kursbevis for norskprøve i løpet av 7 uker:

- Veldig fornøyd. Liker klassen med suggestopedi. Da jeg var i datarommet i den tradisjonelle undervisningen, klarte jeg ikke å lære noe. Nå først har jeg klart å lære det med suggestopedi metoden. Jeg var i en tradisjonell klasse tidligere i 4-5 måneder, men kunne ikke snakke. Har lært mer norsk på 5 uker med suggestopedi enn med 4-5 måneder med tradisjonell undervisning.
- Det er en veldig god metode. Veldig fornøyd. Har lært mye. Gikk på et annet kurs tidligere i ett år. Lærte ingenting. Læreren sa at jeg ikke kunne lære norsk. Der var det bare å lese og skrive. Ble henvist til Tekstilverkstedet. Liker også tekstil. Har symaskin hjemme.
- I andre klasser jeg har vært i, kunne jeg ikke lese og forstå noe. Jeg er veldig fornøyd med dette kurset. Forstår nesten alt. Det er lettere for oss. Liker denne metoden. Mener at denne metoden er lettere for kvinner som ikke har noen utdanning.
- Alt jeg har hørt husker jeg. Bildene sitter fast. Alt sitter i hodet. Veldig bra metode. Forstår mye. Vil videre. Jeg føler at jeg har utviklet meg. Viktig å lære norsk. Viktig å snakke med mennesker og kunne få hjelp. Fint å være sosial. Blir syk av å være hjemme.

- Visste ikke hvordan vi skulle lære språket. Var en måned i tradisjonell klasse. Begynte der i april. Dro til hjemlandet. Da jeg kom tilbake fortsatte jeg i den tradisjonelle klassen. Suggestopedi metoden er veldig forskjellig. Kan lære mye av metoden hvis man ikke har mye fravær. Bruker den sammen med barna. Ønsker at læreren lager flere historier og at vi kan fortsette med denne metoden.
- Jeg har fått oppfylt halvparten av det jeg håpet på. Håper på resten etterhvert. Håper myndighetene aksepterer denne metoden. Vi ser at den gir motivasjon. Når vi er glade og har det hyggelig, er det lettere å lære.
- Kjempebra. Kjempefint. Har lyst til å fortsette. Alt var fint. Husker alt.

Opplæring av lærere

Det er nødvendig med opplæring av lærere hvis lærer skal bruke Lozanovmetoden. Man kan ikke lese seg til denne metoden. Det må øves på praksis og få en teoretisk ballast for å kunne utvikle god undervisningspraksis med resultater.

Begynnerkurs i suggestopedi

I Norge blir det arrangert begynnerkurs i metoden noen ganger i året. På begynnerkursene som varer i 4 dager får deltakerne som hovedsaklig er lærere for minoritetsspråklige og språklærere i skolen, en innsikt i metoden. Da er de selv deltakere på et språkkurs og får kjenne på hvordan det er å være i „elevenes sko”. Vi bruker portugisisk som språk da få kjenner dette språket fra før. Det er oppsiktsvekkende gode evalueringer fra disse begynnerkursene med opp mot 90% - 100 % som gir høyeste score 5 på flere av variablene. Begynnerkursene er obligatoriske for å ta en videreutdanning i metoden. Det har vært ca. 700-800 deltakere som har gjennomført disse kursene og interessen sprer seg fra kommune til kommune. Se noen evalueringer av begynnerkurs som er ferdigstilt. Arbeidet er i gang med å ferdigstille flere evalueringer som legges ut fortløpende.

<http://www.suggestopedi.no/2013/05/04/begynnerkurs/>

Høgskolestudium i „ Metodeutvikling i språkopplæringen med vekt på suggestopedi”

De siste årene har det vært et tilbud om høgskolestudium i metoden. Det startet med 30 studiepoeng v/ Høgskolen i Vestfold som mottok midler fra Utdanningsdirektoratet for å utvikle et studietilbud. Studietilbudet ble senere overtatt av Høgskolen i Buskerud og redusert til 15 studiepoeng over ett år med 4 samlinger for å gjøre barrieren mindre for lærere som er i jobb og tar studiet ved siden av jobben. Det har vært gitt et tilbud i flere år v/ Høgskolen i Buskerud som har arrangert dette lokalt som et betalingsstudium der etterspørselen har vært størst. Da det er et betalingsstudium er det kostbart for lærere. De to siste studietilbudene har vært i Nordland hvor Nordland Fylkeskommune har sponset lærere som ønsket å delta. På studiet i 20014/2015 som ble gjennomført på Universitet i Nordland var studiet helt overbooket. Det er mange som ønsker å ta studiet rundt om i landet, men ser seg ikke i stand til dette på grunn av økonomien. Det er synd at økonomi skal sette stopper for mange lærere som ønsker å lære seg nye verktøy i språkopplæringen. I januar 2015 fusjonerte Høgskolen i Vestfold med Høgskolen i Buskerud og sluttet med betalingsstudium som ikke var en del av Høgskolens portefølje med egne utdannede lærere.

Undertegnede var svært tilfreds med administrasjonen v/ Høgskolen i Buskerud som gjorde en veldig god jobb. Det er tungt å sette igang en ny prosess med en ny høgskole. Informasjonen på vår hjemmeside må endres. Viser til evaluering av studiet i Leknes i 2012/ 2013. <http://www.suggestopedi.no/2013/05/04/deltakerevalueringer/>

I Sverige er videreutdanning gjennom et privat firma. Vi som leder arbeidet i Norge ønsket at etterutdanningen i Lozanovmetoden skulle være et offentlig tilbud og være en del av et høgskolestudium da vi mener metoden fortjener å få denne statusen. Mange lærere tilbakemelder at studiet burde være på flere høgskoler og et tilbud innen læreutdanningen.

Oppsummering

Undertegnede har prøvd å rette fokuset på behovet for en inkluderingspolitikk for å inkludere stadig flere som befinner seg i „utenforskap“. I denne sammenheng er det behov for å se på både regelverk, strukturelle hindringer og organisering av dagens opplæring av nyankomne og lengeboende barn og voksne med minoritetsspråklig bakgrunn. Inkludering på mange arenaer vil være viktig for å få nye grupper i arbeid og i videre opplæring samt som aktive medborgere i samfunnet. Arbeidsinnvandrere burde inkluderes i et minimumstilbud med kvalitativ opplæring så de fikk en basis i norsk for å hindre utenforskap i arbeidsliv og samfunnet. Arbeidsinnvandrere som har hatt 60-100 timer norskopplæring med suggestopedi har opplevd å få en basis så de kan snakke norsk muntlig. Viser til et innlegg fra arbeidsinnvandreren Natalia Kupra fra Polen på en konferanse i Norland Fylkeskommune. Hun klarte å nå sine mål om utdanning og jobb med et norsk kurs på ca. 100 timer med suggestopedimetoden. Hun klarte også å holde innlegg på en stor konferanse med et klart og tydelig norsk språk. Det er imponerende, men mange vil klare dette om de får de riktige verktøyene de trenger. Viser til hjemmesiden til Nordland Fylkeskommune.

<https://www.nfk.no/tjenester/regional-utvikling/tilflytting/suggestopedi-effektiv-norskopplaring.792832.aspx>

Skal vi lykkes med å hindre „utenforskap“ må vi inkludere et større mangfold av alternative metoder i språkopplæringen. Undertegnede har orientert litt om Lozanovmetoden for å gi et eksempel på en metode som har hatt gode resultater for mange.

Arbeidet med innvandrere har blitt stadig mer byråkratisert de siste årene. Mange lærere gjør et flott arbeid rundt omkring i landet. Samtidig kan det faglige arbeidet oppleves tungt for mange lærere som føler seg alene i mindre kommuner uten faglig nettverk og en verktøykasse de kunne ha behov for med alternative metoder inkludert karriereveiledning. Det forventes gode resultater uten gode nok rammeverk for undervisningen som for eksempel opplæring av lærere i praktisk metodeverktøy og en norm for antall elever i en nybegynnerklasse. Dr. Lozanov forsket på ulike betingelser for god språkopplæring og hevdet blant annet at 12 elever var det beste antallet for å få gode resultater og oppnå rask språktilegnelse. I Norge har vi opplevd at 14 deltakere går bra, men der går det en smertegrense for å få de gode resultatene slik at deltakerne kan være aktive i undervisningen. Det kan heller ikke være kontinuerlig opptak. Man må ha en basisgruppe stabil over tid for å få de gode resultatene for flertallet.

Lozanovmetoden er ikke løsningen på alle utfordringer i opplæringen av innvandrere i samfunnet. Vi ønsker bare å fokusere på at det er behov for et større mangfold av metoder og at gode resultater i opplæringen er viktig for alle parter.

Det er behov for å tenke nytt på flere arenaer og undertegnede opplever at det er vilje til nytenking blant mange lærere, innenfor NAV, i mange kommuner og i fylkeskommuner med Nordland Fylkeskommune som et godt eksempel. Spørsmålet er om det er like stor vilje til nytenking innenfor statlig virksomhet og organisering. Diskusjonen dreier seg ikke om privat eller offentlig virksomhet. Det dreier seg om at både private og offentlig virksomhet må tilby kvalitet i tjenestetilbudet som gir

resultater til beste for målgruppene det gjelder. Framtiden krever stadig mer kompetent arbeidskraft. Det som er godt nok i dag , kan være utdatert imorgen. Utviklingen i samfunnet går raskt, og de som sitter med nøkler til kunnskapsutvikling blir viktige framover. Det brukes millioner på tiltak idag for de som *ikke* har lyktes med norskkunnskaper for jobb eller utdanning. Man må snu denne utviklingen. MIDLENE MÅ BRUKES I STARTEN NÅR DELTAKERNE ER MOTIVERTE OG ØNSKER Å LYKKES. Mange mister motivasjonen av å ta kurs etter kurs som ikke fører fram til målene de har satt seg. Det vil føre til „utenforskap” for mange.

Undertegnede vil vise dette med et eksempel når det gjelder alfaelever.

Da undertegnede lyktes med å få alfaelever uten lese- og skriveferdigheter til å knekke lesekode på 7 uker så ble det brukt ressurser som ble gitt gjennom EU midler:

- Tolk til testing av deltakerne før oppstart
- Tolk til informasjon om ny språkmetode til deltakerne
- 3 tolker som oversatte den norske teksten parallelt når undertegnede leste teksten på norsk m/musikk
- Tolk til testing etter kursets slutt
- Tolk til deltakeren for å kunne få laget en evalueringsrapport
- Utarbeiding av teksthefter for de uten lese- og skriveferdigheter
- Utarbeiding av spesielt suggestopedisk materiell for å knekke lesekode.
- Plakater og annet materiell.

Gode resultater kommer ikke av seg selv. Det ligger mye arbeid bak. Det er behov for midler til å utvikle redskaper og verktøy som er nødvendig for å få resultater. Kommunene har idag ikke disse midlene til undervisning av alfaelever. Det finnes ingen forskning om analfabeter i Norge. Vi gir fredspris til Malala Yousafzai som har satt utdanning av kvinner på dagsorden. Men hva er situasjonen for kvinner i Norge med innvandrerbakgrunn med og uten norsk statsborgerskap som er analfabeter? De er ikke så mange, men mange i denne gruppa opplever at de ikke får den opplæringen de har behov for. Det er behov for forsøk og utvikling og nettverk av lærere som jobber med alfaelever. Mange alfaelever vil kanskje aldri oppleve å komme i jobb, men det har stor betydning for familien at mor og far kan lese og snakke norsk. De er rollemodeller for sine barn. Barn må se at foreldrene lykkes og at ikke de som barn skal være tolker for sine voksne foreldre. Spørsmålet dreier seg også om hvordan Norge oppfyller FNs konvensjon om økonomiske og sosiale rettigheter artikkel 13d:

d) Grunnleggende utdanning av personer som ikke har gjennomgått eller fullført grunnskoleutdannelsen, skal i størst mulig utstrekning støttes og intensiveres;

Det finnes mange utfordringer i opplæringen av innvandrere og god språkopplæring har betydning for alle i samfunnet. Det er vesentlig at vi har et felles språk vi kan kommunisere ved hjelp av. Språk og tilhørighet hører sammen. Det kan være ett av skrittene for å hindre „utenforskap”.

Det har vært svært tungt å være gründer i Norge og særlig innenfor pedagogikk som har en annen fokus på hvordan man kan lære som bryter med vedtatte normer.

Dr. Lozanov hevder at det finnes en allmenn forestilling om hvordan undervisning skal være og hvor mye man skal lære seg- en sosial suggestiv norm. Denne forestillingen sammen med oppfatningen om at innlæring er noe vanskelig og tungt, sammen med pugging og “blod, svette og tårer” utgjør en begrensende faktor som hindrer oss fra å ha tilgang til vårt naturlige potensial. Det virker som mange lærere forsøker å “lære hjernen hvordan den skal arbeide” hevder dr. Lozanov. Dette gjøres istedenfor å skape forutsetninger for tilfredsstillelse av ett av menneskets mest fundamentale behov

– kunnskapstørsten – gjennom å undervise i tråd med hvordan hjernen fungerer. (referer til intervju med hjerneforsker professor emeritus Per Brodal fra Universitetet i Oslo i programmet Ekko NRK)

Lozanovmetoden mottok noen midler fra KD og BLD (utbetalt gjennom VOX) til utarbeidelse av noe materiell i 2010 g 2011. Det førte til at mange kunne starte med metoden uten å knekke nakken med å lage alt selv. Det var under halvparten av hva vi hadde søkt, men det ble utarbeidet

4 teksthefter + noen oversettelser som er et godt verktøy for lærere som er utdannet i metoden. Det var ikke nok til å utvikle en grunnpakke av aktiviteter til hvert av kapitlene slik at lærer i hele landet utvikler fortsatt mye alene. De er engasjerte og gjør en stor jobb, men det er fortsatt behov for en grunnpakke slik at lærere bare kan utvikle tilleggsmateriell. Suggestopedi er materiellkrevende og skal man lykkes med gode resultater må verktøyene være på plass. Det mangler også mange oversettelser selv om vi har klart i samarbeid med flere kommuner å få oversatt til stadig flere språk. Dette viser at nybrottsarbeid som ikke følger de statlige retningslinjene har svært trange kår. Undertegnede har brukt store egne midler i arbeidet, men slik er det for mange gründere. Nybrottsarbeid skal være ANNERLEDES ellers så er det ikke et nybrottsarbeid.

Medarbeidere som er knyttet til Lozanovmetoden har jobbet i 100 % stilling i annen jobb i tillegg til arbeidet med utvikling av materiell og undervisning av lærere i suggestopedi. Lozanovmetoden ønsker å delta i flere nye prosjekter og prøve ut nye modeller på flere områder hvis det kan la seg gjøre. Her er noen områder som kan være av interesse:

- Nyankomne barn med minoritetsspråklige bakgrunn
- Rask leseopplæring for barn i skolen
- Helse/ omsorgsopplæring som kan inkludere flere med innvandrerbakgrunn
- Fremmedspråkundervisningen i skolen med spansk, fransk og tysk (her finnes det et nettverk av lærere)
- Flere prosjekter med utprøving av materiell for alfaelever.

Avslutning

Undertegnede startet med å se litt på den historiske bakgrunnen på et felt som har hatt trange kår og vært lite prioritert i mange år. Samtidig har det vært brukt store midler i samfunnet uten at det har vært krav om verken resultater eller forskning som kunne dokumentere om metodene man bukte hadde effekt. Tiden er overmoden for å se nærmere på både regelverk, strukturelle forhold, organisering, opplæring, kvalitet, metoder, evaluering, mangfold, osv for å inkludere mennesker i vårt samfunn. Et viktig spørsmål blir om arbeidet som gjøres er med på å skape mulighet for livslang læring for alle eller om det forsterker frafall fra opplæring og fører til “utenforskap”. Det kan bety å nedlegge noen institusjoner og bygge opp nye bærekraftige systemer for framtidig utvikling. Samfunnet har et så stort mangfold av mennesker som gjør at mangfold i opplæringen blir en viktig strategi for å lykkes med framtidens utfordringer. Det bør vurderes en ny inkluderingspolitikk som tar et skritt mot inkludering av mennesker som tilhører mangfoldet i vårt samfunn.

Safia Abda Haase er en sykepleier som har bodd i Norge en årrekke. Hun er kjent for sitt arbeid mot kjønnslemlestelse. I 2014 ble hun utnevnt av Kongen til ridde av 1. klasse av St. Olavs Orden for sitt strålende arbeid. I et radiointervju fortalte hun at hun har gått på alle mulige fjellturer, skogsturer og gjort alle de aktivitetene man forventer av en person som skal integrere seg i Norge. Hun vil ikke lenger være innvandrer. Når kan hun bli “medvandrer” spør hun. Dette handler inkludering om. Når blir våre innvandrere “medvandrere”? Hva må til for at nordmenn skal oppleve mennesker som er født i et annet land som “medvandrere”? Hvilke strategier har vi for å inkludere på ulike områder? Har vi gode nok strategier eller er det nettopp inkluderingsverktøy man kan trenge i utdanning,

arbeidsliv og fritid for å inkludere mennesker og ikke ekskludere “annerledeshet”? Det er behov for noen debatter om dette.

I undervisning og opplæring ønsker Lozanovmetoden å bidra til at det kan bli en større bredde og et større mangfold av metoder. Lozanovmetoden har gitt nye perspektiver på læring og ny tro på at mange flere med ulik utdanningsbakgrunn kan mestre å lære seg norsk. Resultatene taler for seg.

«Det er lett å lage myter rundt den gode læreren. Jeg mener vi må innse at dette er noe som kan læres systematisk. Suggestopedien tilbyr en systematisk opplæring for å bli «den gode læreren» Béatrice Blom, lektor ved Elvebakken videregående skole

Undertegnede vil avslutte med noen ord fra den nå avdøde, berømte franske pedagogen Robert Galisson: *“Dr. G. Lozanov vil med tiden bli tildelt den anerkjennelsen og plass i historien som han fortjener for sitt store arbeid”.*

*Lozanovmetoden v/Lisa Hartmark
Oslo 28.06-2015*